

LA COMPILACIÓN ANÓNIMA DE LAS CONSUETUDINES
GERUNDENSES EN LA REAL BIBLIOTECA DE EL ESCORIAL,
DE JESÚS DOMÍNGUEZ APARICIO¹

Jesús Domínguez publica un nou text dels Costums de la diòcesi de Girona, segons un manuscrit localitzat a la Reial Biblioteca d'El Escorial.

L'autor realitza un breu estudi introductori, i en primer lloc distingeix entre les versions dels Costums editades abans de 1430 i la que es coneix com la *compilació de Tomàs Mieres*. En tot cas, l'autor es refereix amb suficient amplitud a la tradició manuscrita dels Costums de Girona, però assenyalava que el text d'El Escorial és una de les diferents recopilacions dels Costums que es coneixen anteriors a l'obra de Mieres; i deixa clar que la seva intenció és senzillament reconstruir la dita versió a partir del manuscrit escorialenc i tenint en compte tres altres manuscrits existents a la Biblioteca de Catalunya, a la Biblioteca Nacional de París i a la Biblioteca Nacional de Madrid, també anteriors a Mieres.

Es tracta, doncs, de reconstruir i elaborar una versió crítica de la compilació dels *Consuetudines gerundenses* anterior a la que es considera definitiva de Tomàs Mieres.

Tot seguit, descriu els quatre manuscrits localitzats: l'assenyalat com a E és el de la Reial Biblioteca d'El Escorial, amb 294 folis, i que ja fou estudiat, entre d'altres, per Pons Guri. No coneixem la seva data de publicació, però tenint en compte els aspectes que Domínguez assenyalava, devia ser lleugerament anterior a 1430. Els Costums es divideixen en 157 capítols que no estan numerats.

El còdex B és el de la Biblioteca de Catalunya, i es divideix en 83 capítols. La seva data seria aproximadament vers el 1395 (una versió catalana d'aquest document fou publicada per Eduardo de Hinojosa el 1926).

Tenim, a continuació, el manuscrit P, de la Biblioteca Nacional de París; amb 91 capítols, seria de la darrereria de segle XIV.

I el darrer manuscrit, assenyalat com a M, és a la Biblioteca Nacional de Madrid, i en aquest s'indica que fou transcrit a Castelló d'Empúries el 20 de març de 1435. Conté 167 capítols.

De la profunda anàlisi dels textos, l'autor en dedueix que tots els manuscrits pertanyen a la mateixa família: B serví de model a P, que després és copiat per a fer E i aquest últim per M. El cas és, però, que acara tots els manuscrits per tal d'elaborar-ne una versió crítica, la *constitutio stemmatis*, com l'anomena.

1. *Anuario Jurídico y Económico Escorialense* (San Lorenzo de El Escorial), vol. XXVIII (1995), p. 189-270.

Comença identificant els elements integrants: costums locals, preceptes extrets d'altres textos aplicables com el *Recognoverunt proceres* o les *Commemoracions* de Pere Albert, aportacions de juristes com Domenge o Vallseca, etc.

I a partir dels treballs anteriors de Brocà o Valls i Taberner, va situant cronològicament els diferents capítols o grups de preceptes del codi gironí.

Ve després l'edició dels Costums, amb 157 capítols, segons el manuscrit E d'El Escorial, on en un complet aparell crític va assenyalant les concordances i les diferències amb els altres manuscrits.

És tracta, doncs, d'una nova aportació a l'estudi dels *Consuetudines gerundenses* de gran relleu, que ofereix un nou element per a l'examen i millor coneixement del procés que du a la seva fixació definitiva amb la compilació de Tomàs Mieres.

Josep Serrano Daura
Universitat Internacional de Catalunya